

2. Перерва П.Г. *Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч. посібник для інж.-техн. вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288с*
3. Nagy S., Pererva P.G. *Compliance principles // Universum View 9. Economics and management: conference materials. Vinnytsia: NilanLTD, 2018. P. 89 96.*
4. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. *Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2019. 1002 с.*
5. *Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veress Somosi. Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. 689 p.*
6. Товажнянський В.Л. *Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /Товажнянський В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012.-703 с.*
7. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) *Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p.*
8. Товажнянський В.Л. *Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства /Товажнянський В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012.-703 с.*

УДК 339.137.2:502:334(477)

Метеленко Н.Г.,

доктор економічних наук, професор, директор,

Воронкова В.Г.,

*доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри
управління та адміністрування,*

Нікітенко В. О.,

*доктор філософських наук, професор, професор кафедри
управління та адміністрування,*

*Інженерний навчально-науковий інститут ім.Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЗЕЛЕНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Зелений менеджмент для сталого розвитку - це підхід до управління підприємством, який інтегрує екологічну відповідальність та стратегії сталого розвитку. Він спрямований на мінімізацію негативного впливу бізнесу на довкілля через ефективне використання ресурсів, скорочення викидів і впровадження екологічно чистих технологій. Концепцію зеленого менеджменту та екологічно відповідального управління активно розвивають як науковці, так і практики у сфері сталого розвитку. Майкл Портер (Michael Porter) – відомий економіст, який у своїй праці "Towards a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship" (1995) запропонував Портерівську гіпотезу, згідно з якою екологічні стандарти можуть сприяти економічному зростанню та

конкурентоспроможності компаній. Пол Хокен (Paul Hawken) – автор книги "The Ecology of Commerce", у якій обґрунтовує важливість екологічного бізнесу та необхідність переходу до регеніративної економіки. Джон Елкінгтон (John Elkington) – розробник концепції Triple Bottom Line (TBL) (People, Planet, Profit – "Люди, Планета, Прибуток"), яка стала основою корпоративної соціальної відповідальності та зеленого менеджменту. Лестер Браун (Lester R. Brown) – засновник Worldwatch Institute та автор книг "Plan B: Rescuing a Planet under Stress and a Civilization in Trouble", де розглядає екологічно орієнтовані моделі економічного розвитку. Герман Дейлі (Herman Daly) – один із засновників концепції екологічної економіки, яка критикує традиційну економічну модель зростання і пропонує альтернативні підходи, що враховують екологічні обмеження. ESG (Environmental, Social, Governance) – підхід, який використовують у стратегічному менеджменті великих корпорацій.

Сталий розвиток (Sustainable Development Goals, SDGs) – концепція, розроблена ООН, що впливає на екологічний менеджмент у глобальному масштабі. Зелений менеджмент стає ключовим елементом стратегії сталого розвитку, сприяючи формуванню екологічно відповідального бізнес-середовища. Основні принципи зеленого менеджменту: 1) Еко-ефективність, в основі якого зменшення ресурсоспоживання без втрати продуктивності. 2) Циркулярна економіка, що включає повторне використання матеріалів та мінімізація відходів. 3) Впровадження екологічних стандартів, в основі яких відповідність міжнародним нормам (ISO 14001, EMAS тощо). 4) Соціальна відповідальність, що включає залучення персоналу та споживачів до екологічних ініціатив. 5) Інновації, націлені на використання цифрових технологій для моніторингу та оптимізації процесів.

Значення зеленого менеджменту для сталого розвитку у тому, що в його основі економічна вигода, шр культивує зменшення витрат на енергоресурси та сировину; екологічна стійкість, в основі якої збереження природних ресурсів та біорізноманіття; соціальна відповідальність, націлена на покращення іміджу компанії та залучення екологічно свідомих споживачів. Багато країн активно впроваджують стратегії зеленого менеджменту, спрямовані на зменшення негативного впливу бізнесу на довкілля. Приведемо приклади розвитку зеленого менеджменту у високорозвинених країнах світу (Табл.1).

Міжнародний досвід демонструє, що ефективний зелений менеджмент базується на: державній підтримці екологічних ініціатив; інноваціях у виробництві та управлінні ресурсами; економічних стимулах для бізнесу; цифрових технологіях та урбаністичних реформах.

Таблиця 1

Успішні приклади розвитку зеленої економіки та зеленого менеджменту у високорозвинених країнах світу

Країна	Програми зеленого менеджменту та зеленої економіки
Німеччина: лідер у циркулярній економіці та енергоефективності	Уряд Німеччини активно підтримує програму Energiewende, яка передбачає поступову відмову від викопного палива та перехід на відновлювані джерела енергії. Німецькі підприємства дотримуються суворих екологічних стандартів (ISO 14001) та використовують принцип "закритого циклу" у виробництві. Приклад: BMW Group впроваджує стратегію "Circular Economy", що включає переробку 95% матеріалів своїх авто.
Японія: екологічні інновації та "Зелена хімія"	Японія застосовує концепцію "Society 5.0", яка поєднує цифрові технології та екологічну стійкість. Програма "Еко-міста" сприяє впровадженню розумних мереж споживання енергії та вторинної переробки відходів. Приклад: Toyota розробила водневий транспорт Mirai, що працює без викидів CO ₂ .
Швеція: зелений урбанізм та відновлювана енергетика	Швеція прагне стати першою країною у світі, яка повністю відмовиться від викопного палива до 2045 року. Використовує систему "зелених податків", що стимулює підприємства впроваджувати екологічні інновації. Приклад: Стокгольм має статус "зеленої столиці Європи", де понад 80% споживаної енергії – з відновлюваних джерел.
США: корпоративна соціальна відповідальність та екологічний маркетинг	США діють численні програми, такі як "Green New Deal", що заохочують компанії до скорочення вуглецевого сліду. Великі корпорації, наприклад, Tesla, Apple та Google, переходять на 100% відновлювану енергію. Приклад: Google заявив, що з 2017 року повністю компенсує споживання електроенергії за рахунок зелених джерел.
Китай: цифрова екологія та екологічні технології	Китай інвестує у чисту енергетику, лідирує у виробництві сонячних панелей та електромобілів. Запроваджено "розумні міста", де працюють автоматизовані системи контролю енергоефективності. Приклад: у місті Шеньчжень весь громадський транспорт повністю електрифікований.

Джерело: сформована авторами

Екологічно відповідальна зелена економіка та зелений менеджмент – це модель господарювання, в якій пріоритетами є екологічна безпека, відновлювані ресурси, мінімізація відходів та розвиток «зелених» технологій. Ці концепції тісно пов'язані з зеленим менеджментом і сталим розвитком, що спрямовані на гармонійне співіснування природи, економіки та суспільства. Циклічна зелена економіка (циркулярна) як модель виробництва та споживання спрямована на максимальне використання ресурсів та мінімізацію відходів, яка тим самим скорочує використання ресурсів, виробництво відходів, викиди вихлопних газів та втрати енергії за рахунок скорочення споживання та виробництва та формує різноманітні зелені напрями використання принципів «закритого циклу» у виробництві [1]. Україна має використати ці підходи для розвитку стійкої та

екологічно відповідальної економіки, тому що зелена стійкість та екологічно відповідальна зелена економіка та зелений менеджмент – це підходи до розвитку економіки та суспільства, які спрямовані на збереження природних ресурсів, зниження негативного впливу на довкілля, щоб подолати «межі зростання» на всій планеті Земля.

Список використаних джерел

1. Метеленко Н.Г., Воронкова В.Г., Нікітенко В.О. Сіліна І.В. Становлення і розвиток smart-економіки та її модифікацій в умовах цифрового розвитку. “*Vectors of the development of science and education in the modern world*” / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2023. С.79-95. DOI: 10.51587/9798-9866-95976-2023-014-79-95

УДК 332.1:330.46:005.1

Микитенко В.В.,

доктор економічних наук, професор,
гол. наук. співр. відділу просторового розвитку та якості життя,
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України

УПОРЯДКУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЗА ПОЛІВЕКТОРНОЮ МОДЕЛЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ СИСТЕМИ

Маємо визнати, що в умовах повоєнної трансформації господарської системи України (ГСУ) стратегічною необхідністю постає оптимізація механізмів просторового розвитку, що враховуватиме територіальну специфіку руйнувань, регіональні економічні можливості та рівень (масштаби) відновлювального потенціалу. Нажаль, традиційні уніфіковані підходи до просторового розвитку не враховують міжрегіональні диспропорції і це, відповідно, загрожуватиме неефективним розподілом ресурсів, нерівномірністю відбудови та зниженням загальної стійкості національної економіки. Саме тому диференціація механізмів просторового розвитку на основі полівекторної сценарно-прогнознаї моделі (ПСПМ) функціонування ГСУ – є науково обґрунтованим та необхідним підходом. Оскільки, розроблення та застосування цього модельного вирішення дозволить: а) врахувати макрорегіональні особливості кожної із семи ідентифікованих макрорегіональних зон (визначено, деталізовано та обґрунтовано у [1,2], інтегруючи їх у єдину систему адаптивного просторового розвитку; б) сформувані сім типових комплексних механізмів, що відповідають специфічним соціо-еколого-економічним та технологічним умовам регіонів; в) забезпечити гнучкість і адаптивність стратегії відновлення за допомогою сценарного прогнозування, що дозволяє ефективно реагувати на